

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 16 mars 1934 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående tillämpningen av bestämmelserna om mjölkreglering.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 464 av herr *Johansson* i Tväråselet *m. fl.* har hemställts, att riksdagen ville besluta anhålla, att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av kungörelsen nr 500 den 15 augusti 1933 måtte beakta de synpunkter, som framhållits i svenska mejeriernas riksförenings skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 december 1933.

Utskottet, som i det följande kommer att redogöra för innehållet i nyssnämnda skrivelse, får beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, hänvisa till motionen.

Enligt förordningen den 26 juni 1933 (nr 391) angående mjölkavgift skall för åstadkommande av förbättrade avsättningsförhållanden för mjölk och mejeriprodukter, där Kungl. Maj:t så förordnar, upptagas viss avgift å mjölk och grädde (mjölkavgift).

Vid avlåtande till 1933 års riksdag av propositionen nr 258 med förslag till nämnda förordning anförde departementschefen, som ansåg mjölkavgiften principiellt böra vara densamma över hela riket utan någon nedläggning för vissa delar av landet, att hinder icke torde böra möta för att fastställa den del av avgiften, som vore avsedd att användas till stödande av smörpriset, lägre för landsdelar, där smörpriset vore av mindre betydelse för mjölkproduktionen, än för riket i övrigt. Till detta uttalande anslöt sig sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet i sitt härvidlag av riksdagen godkända utlåtande nr 2, varvid utskottet tillade, att enligt dess mening en sådan anordning borde träffas särskilt i fråga om stora delar av Norrland.

Enligt kungörelse den 30 juni 1933 (nr 442) skall mjölkavgift, som avses i förordningen den 26 juni 1933, upptagas för mjölk och grädde, som under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 saluföras inom riket. Ut i kungörelsen den 15 augusti 1933 (nr 500) angående användningen av de medel, som inflyta genom upptagande för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 av mjölkavgift, föreskrives, att dessa medel skola, sedan vissa kostnader guldits, användas i första hand för utlämnande av pristillägg å smör, ost, kon-

denserad mjölk, torrmjölk och grädde, som beretts inom riket och härifrån utförts, samt, i andra hand och sedan vissa särskilda åtgärder be- kostats, för utbetalande av prisutjämningsbidrag för inom riket produ- cerad mjölk och grädde, som använts för beredande av smör, ost eller an- nan mejeriprodukt. Den del av den inbetalda avgiften, som användes för utlämnande av pristillägg, skall sålunda utgå med lika belopp av alla inbetalda avgifter. Prisutjämningsmedlen skola fördelas på sju pris- utjämningsdistrikt i förhållande till de myckenheter mjölk och till mjölk omräknad grädde, varå mjölkavgift inom de olika distrikten utgår. Av prisutjämningsdistrikten omfattar det sjunde Norrbottens län och det sjätte Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län med undantag av landskapet Gästrikland.

Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. har i sin ovannämnda skri- velse den 15 december 1933 anført, att, sedan numera en viss tid förflutit, under vilken mjölkregleringen verkat, resultaten av densamma i olika avseenden gjort sig gällande. Det hade sålunda blivit möjligt för riksför- eningen att överblicka den betydelse, som smörprisregleringen haft för olika landsdelar. Riksföreningen fortsätter:

»Av hos riksföreningen verkställda beräkningar, sammanställda med ledning av inkomna uppgifter angående september månads mjölmängd, framgår, att inom det i förberörda kungörelse omförmälda VI prisut- jämningsdistriktet invägs 5,016,805 kilogram mjölk och inom VII pris- utjämningsdistriktet 1,356,368 kilogram mjölk, varav till produktbered- ning använts inom VI prisutjämningsdistriktet 2,618,216 kilogram och inom VII prisutjämningsdistriktet 573,572 kilogram. Motsvarande siff- ror för övriga delar av landet utgjorde totalt 191,408,281 kilogram, varav till produktberedning 145,773,709 kilogram. Den genom utlämnande av pristillägg för september månad uppnådda prisförbättringen å smör ut- gjorde i genomsnitt 69 öre för kilogram, det vill säga efter en beräknad åtgång av 25 kilogram mjölk för 1 kilogram smör, 2,76 öre per kilogram produktmjölk, och sålunda på all invägd mjölk inom VI prisutjämnings- distriktet 1.44 öre per kilogram och inom VII prisutjämningsdistriktet 1.17 öre per kilogram samt inom landets övriga delar 2.10 öre per kilogram.

Av de förenämnda hos riksföreningen verkställda beräkningarna med ledning av september månads mjölkkvantiteter framgår ock, att de olika länsdelarna av VI prisutjämningsdistriktet skulle erhållit rätt varierande prisutjämningsbidrag, därest varje län utgjort ett prisutjämnings- distrikt för sig. Inom Västernorrlands län skulle sålunda enligt dessa beräkningar utgått ett prisutjämningsbidrag på 5.00 öre, medan övriga län inom distriktet skulle erhållit lägst 3.58 öre i Jämtlands län och högst 3.93 öre i Västerbottens län. Genom de olika länsens sammanförande till ett distrikt utgick prisutjämningsbidraget emellertid med 4.20 öre inom hela distriktet. Inom VII prisutjämningsdistriktet utgjorde prisutjäm- ningsbidraget samtidigt 4.17 öre.

Av vad anförts torde följa, att olika delar av VI prisutjämningsdistrik- tet måste anses olika gynnade av prisutjämningsbidragen samt att VI och VII prisutjämningsdistrikten erhålla mindre fördel av smörprisregle- ringen än övriga landsdelar. Härtill kommer, att dessa båda distrikt jämväl ur den synpunkten äro mindre gynnade av smörprisregleringen, som distrikten äro underskottsområden och på grund härav före smör-

prisregleringens genomförande kunde hålla ett något högre smörpris än övriga landsdelar, ett prisförhållande, som numera utjämnats till dessa distrikts nackdel. Jämväl med hänsyn till de särskilt i Norrland råddande svåra ekonomiska förhållandena torde ock åtgärder böra vidtagas för att underlätta mjölkproduktionens läge därstädes.

Vid övervägande härav har riksföreningen funnit, att ett medel för åstadkommande av större jämställdhet vore, att för VI och VII prisutjämningsdistriktens vidkommande avsättningen till smörprisregleringen begränsades till ett belopp motsvarande distriktets andel i kraftfoderaccismedlen. Detta skulle per liter mjölk — med utgångspunkt från september månads kvantiteter — betyda ett tillskott av 0.44 öre för VI prisutjämningsdistriktet och 0.41 öre för VII prisutjämningsdistriktet.

Under återopande av vad sålunda anförts får Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. härmed hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville medgiva, att med avseende å de i kungörelsen den 15 augusti 1933 (nr 500) angående användningen av de medel, som inflyta genom upptagande för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 av mjölkavgift, omförmälda VI och VII prisutjämningsdistrikten sådan omläggning får vidtagas som ovan sagts.»

Statens mjölk nämnd har den 12 januari 1934 till Kungl. Maj:t avgivit yttrande över såväl riksföreningens ifrågavarande skrivelse som en den 1 december 1933 dagtecknad skrivelse från Norrbottens läns producentförening m. b. p. a., vari hemställts, att Norrbotten undantoges från avgiftsplikt i fråga om mjölkavgiftens smörprisreglerande del eller, om så ej kunde ske, densamma för Norrbotten fastställdes till en fjärdedel av det belopp, varmed den utginge i södra och mellersta Sverige. Mjölknämnden har i sitt yttrande anfört följande.

»I det betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser om mjölkavgiftens upptagande och användning, som ligger till grund för nu gällande bestämmelser i ämnet, uttalas, att mjölkavgiftsmedlen borde i första hand användas på så sätt, att vad som inflöte från produktmjölken användes för smörprisets stödjande samt vad som härflöte av konsumtionsmjölken inom varje prisutjämningsdistrikt disponeras för prisutjämnning mellan konsumtionsmjölken och produktmjölken. I propositionen i ämnet till förra årets riksdag uttalade föredragande departementschefen sig för, att avgiftsmedlen skulle disponeras så, att kostnader för smörprisets stödjande borde principiellt bäras med lika belopp för kilogram produktmjölk och konsumtionsmjölk samt att återstoden av avgiftsmedlen användes för prisutjämnning. Hinder borde dock enligt departementschefens mening ej möta mot, att den del av mjölkavgiften, som vore avsedd för smörpriset, fastställdes lägre för landsändar, där smörpriset vore av mindre betydelse för mjölkproduktionen, än för riket i övrigt. Denna departementschefens ståndpunkt godkändes av riksdagen.

I sin skrivelse den 25 juli 1933 med förslag till plan för användningen av medel, vilka inflöte genom upptagande för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 av mjölkavgift, ifrågasatte riksföreningen, att nyssberörda del av mjölkavgiften borde bestämmas för Norrland till hälften mot i övriga landsändar. Samtidigt föreslog riksföreningen, att de medel, som inflöte genom kraftfoderskatten, skulle fördelas med lika belopp enbart å produktmjölken. I sitt utlåtande över berörda förslag till plan förordade emellertid mjölknämnden, att av kraftfoderskatten inflytande medel borde användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag enligt samma grun-

der som förordats beträffande prisutjämningsmedlen. Under förutsättning att sådan anordning träffades, ansåg mjölk nämnden tillräckliga skäl icke för det dåvarande föreligga, att den del av mjölkavgiften, som skulle användas för smörprisets stödjande med mera, bestämdes till lägre belopp i norra Sverige än i övriga delar av landet.

Någon anledning att nu frånga den av nämnden tidigare intagna ståndpunkten anser mjölk nämnden ej föreligga. Principiella skäl tala sålunda mot att vissa landsändar utbrytas ur systemet och tillerkännas en förmanställning. Av de siffror, som anföras i de båda förevarande framställningarna, framgår visserligen, att den direkta nyttan av smörprisets förbättring är mindre i Norrland än i övriga Sverige, men detta är helt naturligt med hänsyn till, att inom de norra landsändarna konsumtionsmjölken utgör en större andel av all saluförd mjölk än inom riket i övrigt. Liknande förhållanden råda emellertid även i andra trakter av Sverige såsom i exempelvis områdena kring Stockholm och Göteborg. I framställningarna synes man vidare hava förbisett att enligt den grundsats, varpå nuvarande mjölkregleringssystem bygger, en höjning av produktmjölkens pris kommer att stöda konsumtionsmjölkens pris med minst det belopp, varmed produktmjölkpriset höjes. Tager man hänsyn till denna indirekta nytta av smörprisets förbättring, synes näppeligen skäl föreligga att anse Norrland ogynnsammare ställt i förevarande avseende än övriga Sverige.

Med anledning av vad sålunda anförts får mjölk nämnden hemställa, att framställningarna ej måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.»

Riksföreningens framställning i dess ifrågavarande skrivelse den 15 december 1933 är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet.

Utskottet vill till en början framhålla, att den år 1933 genomförda mjölkregleringen givetvis varit till fördel även för Norrlands mjölkproducenter. De av motionärerna påtalade svårigheterna skulle säkerligen gjort sig kännbara i ännu högre grad, om mjölkregleringen icke funnits.

På grund av smörproduktionens förhållandevis mindre omfattning i Norrland är emellertid den direkta nyttan av smörprisets förbättring mindre där än i övriga Sverige. Det skulle därför stå i full överensstämmelse med statsmakternas år 1933 uttalade avsikter, om den del av mjölkavgiften, som är avsedd att användas till stödjande av smörpriset, sattes lägre för sjätte och sjunde prisutjämningsdistrikten, d. v. s. Norrland med undantag av landskapet Gästrikland, än för riket i övrigt. Visserligen bör det icke ifrågakomma att uppgiva rikssynpunkten i avseende å mjölkregleringen genom att för varje landsdel gradera avgiftens pristilläggsandel efter samma landsdels direkta intresse av smörprisets förbättring, men sjätte och sjunde prisutjämningsdistrikten synas på grund av de egenartade produktionsförhållandena och omständigheterna i övrigt förtjäna att intaga en särställning. Framhållas må även, att de under de senaste åren från statsmakternas sida vidtagna åtgärderna i prisreglerande syfte för jordbruksprodukter på det hela taget icke haft samma betydelse för norra delarna av landet som för landet i övrigt.

Svenska mejeriernas riksförening har i sin ovannämnda skrivelse av den 15 december 1933 föreslagit, att för sjätte och sjunde prisutjämningsdistriktens vidkommande avsättningen till smörprisregleringen skulle begränsas till ett belopp motsvarande distriktets andel i kraftfoderaccismedlen. Om en sådan ordning tidigare varit genomförd, skulle detta för sjätte distriktet hava medfört en ökning av prisutjämningsbidragen med 1.704 öre per kilogram under december 1933 och 1.403 öre per kilogram under januari 1934. För sjunde distriktet skulle ökningen blivit 1.662 öre per kilogram under december 1933 och 1.932 öre per kilogram under januari 1934. Den motsvarande minskningen av prisutjämningsbidragen för övriga Sverige skulle endast hava blivit 0.0465 öre per kilogram under december 1933 och 0.05087 öre per kilogram under januari 1934. En icke obetydlig fördel för mjölkproducenterna i Norrland synes alltså stå att vinna med ringa ekonomisk uppoffring från producenterna i det övriga Sverige.

Till belysande av prisutjämningsförfarandet under december 1933 och januari 1934 hava vid detta utlåtande fogats ett par tabeller, till vilka utskottet tillåter sig att hänvisa.

På nu anförda grunder förordar utskottet vidtagande av åtgärder i motionens syfte. Huruvida riksföreningens nyssnämnda förslag därvid bör följas, anser sig utskottet icke i frågans nuvarande läge böra taga bestämd ståndpunkt till. Ett annat tillvägagångssätt är att — såsom riksföreningen tidigare vid framläggande av plan för mjölkavgiftsmedlens användning ifrågasatt — bestämma avgiftens pristilläggsandel för Norrland till hälften mot i övriga landsändar. Inom utskottet har den tanken framförts att för sjätte distriktets vidkommande stanna vid sistnämnda regel och endast i fråga om sjunde distriktet, d. v. s. Norrbottens län, gå så långt, som riksföreningen sedermera föreslagit. Avgörandet om vilken väg, som bör väljas, synes i allt fall böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II:464 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i fråga om användningen av de medel, som inflyta genom mjölkavgifter, måtte vidtaga sådan ändring i gällande bestämmelser, att den del av avgiften, som är avsedd att användas för utlämnande av pristillägg å smör, ost, kondenserad mjölk, torrmjölk och grädde, sättes lägre för sjätte och sjunde prisutjämningsdistrikten än för riket i övrigt.

Stockholm den 16 mars 1934.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *August Nilsson, Carl Eriksson, Gabrielsson, von Stockenström, Granath, Fritiof Gustafson, Lindmark* och *Henriksson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Carlström, Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön och *Persson* i Grytterud.

Bilaga.

Översikt över prisutjämningsförfarandet under december månad 1933.

Distrikt	Invägd mjölk kg.	Produktmjölk kg.	Dispon. avgifts- medel kr.	Till smörreg- lering m. m. kr.
I. Stockholm	60,038,228	37,017,709	1,275,965: 29	507,360: —
II. Småland	19,280,173	15,573,301	410,329: 40	163,200: —
III. Skåne	54,046,835	44,331,711	1,093,064: 79	434,720: —
IV. Västra Sverige.....	39,330,125	30,429,409	861,343: 58	342,560: —
V. Värmland-Dalarna	7,824,094	3,935,186	195,982: 96	77,920: —
VI. Mellersta Norrland.....	5,505,516	2,864,045	149,080: 48	59,360: —
VII. Norrbotten	1,754,039	736,141	37,460: 16	14,880: —
Summa	187,779,010	134,887,502	4,023,226: 61	1,600,000: —
	Till prisutjämn. kr.	Kraftfoderaccis- medel kr.	Prisutjämningsbidrag	
			å öre/kg.	kr.
I. Stockholm	768,605: 29	90,057: —	2.32	858,810: 85
II. Småland	247,129: 40	28,968: —	1.78	277,204: 76
III. Skåne.....	658,344: 79	77,163: —	1.67	740,339: 57
IV. Västra Sverige.....	518,783: 58	60,804: —	1.90	578,158: 77
V. Värmland-Dalarna	118,062: 96	13,831: —	3.34	131,435: 21
VI. Mellersta Norrland	89,720: 48	10,536: —	3.50	100,241: 58
VII. Norrbotten	22,580: 16	2,641: —	3.42	25,176: 02
Summa	2,423,226: 61	284,000: —	2.012	2,711,366: 76

Översikt över prisutjämningsförfarandet under januari månad 1934.

D i s t r i k t	Invägd mjölk kg.	Produktmjölk kg.	Dispon. avgifts- medel kr.	Till smörreg- lering m. m. kr.
I. Stockholm	65,066,494	42,881,670	1,382,802: 24	581,400: —
II. Småland	21,163,570	17,500,617	447,518: 91	188,280: —
III. Skåne.....	57,375,424	48,013,209	1,157,857: 76	486,900: —
IV. Västra Sverige	41,572,904	33,171,541	888,191: 44	373,320: —
V. Värmland-Dalarna	8,580,405	4,740,750	194,434: —	81,720: —
VI. Mellersta Norrland.....	6,389,614	3,900,123	154,507: 06	64,980: —
VII. Norrbotten	1,944,604	1,019,735	55,632: 46	23,400: —
Summa	202,093,015	151,227,645	4,280,943: 87	1,800,000: —
	Till prisutjämn. kr.	Kraftfoderaccis- medel kr.	Prisutjämningsbidrag	
			å öre/kg.	kr.
I. Stockholm	801,402: 24	91,732: —	2.08	891,938: 74
II. Småland	259,238: 91	29,706: —	1.65	288,760: 18
III. Skåne.....	670,957: 76	76,822: —	1.55	744,204: 74
IV. Västra Sverige	514,871: 44	58,902: —	1.72	570,550: 51
V. Värmland-Dalarna	112,714: —	12,894: —	2.68	127,052: 10
VI. Mellersta Norrland.....	89,527: 06	10,252: —	2.57	100,233. 16
VII. Norrbotten	32,232: 46	3,692: —	2.67	27,226: 92
Summa	2,480,943: 87	284,000: —	1.824	2,749,966: 35